

STAROMĚSTSKÁ EXEKUCE 21. ČERVNA 1621

Vyvrcholení stavovského povstání

PRAHA
PRAGA
PRA G

21. června roku 1621 bylo 27 pánů, zástupců českých stavů, popraveno na Staroměstském náměstí jako odplata za vzpuru proti Ferdinandu II. Štýrskému a urážku jeho majestátu. Nebyli to však pouzí rebelanti. Byli to protestantští vzdělanci, zastánci boje za stavovskou monarchii, náboženskou snášenlivost a svobodu vyznání. Tato svoboda byla roku 1609 stvrzena zákonem, Majestátem Rudolfa II., za jehož vlády se Praha stala významným střediskem vědy a umění. Královská pokladna byla za Rudolfa vyčerpána mnohaletým bojem proti Osmanské říši. Jeho zhoršující se zdravotní stav způsobil neschopnost vlády, ztrátu podpory moravských stavů a růst mocenských ambicí jeho mladšího bratra Matyáše Habsburského. I jednota českých stavů byla vážně narušena, a tak došlo v roce 1611 k obsazení Prahy a abdikaci císaře Rudolfa II.

Stavovské povstání bylo vyvoláno zjevnými pokusy následníků Rudolfa II. o rekatolizaci a omezení práv českých stavů. Matyáš se obklopoval radikálními katolíky a přenesl své sídlo z Prahy do Vídně. Protože byl navíc v šedesáti letech stále bezdětný, bylo následnictví českého trůnu v roce 1617, ještě za jeho života a vlády, určeno bigotnímu katolíkovvi Ferdinandovi ze štýrské větve Habsburků. Český sněm přijal za příslib respektování Rudolfova Majestátu jak tehdy Matyáše, tak nyní Ferdinanda.

Ačkoliv se dobře vědělo o tom, že již před Rudolfem II. Habsburkové tvrdě prosazovali absolutistickou monarchii a jediné katolické vyznání, a také Ferdinandovo protireformační tažení v Korutanech a Štýrsku bylo známé, byl Ferdinand ještě ten rok korunován českým králem.

Tento krok se okamžitě ukázal jako ukvapený, protože Ferdinand, ovlivněn přísně katolickou výchovou a jezuitským vzděláním (obojí pod silným vlivem inkvizice), neměl vladařské nadání. Ve své víře, že vymýcením kacířství protireformací a ozbrojenou silou zachrání spásu

Šokující představení trvalo pět hodin a tresty byly velmi kruté. Kat Mydlář musel mimo jiné vyříznout jazyk svému příteli Jesseniovi, nebo si odpočinout od stínání hlav vykonáním rozsudků oběšením. Useknuté hlavy a ruce byly po deset let pro výstrahu vystaveny. Muzeum hl. m. Prahy, č. inv.: H 001.911/a.

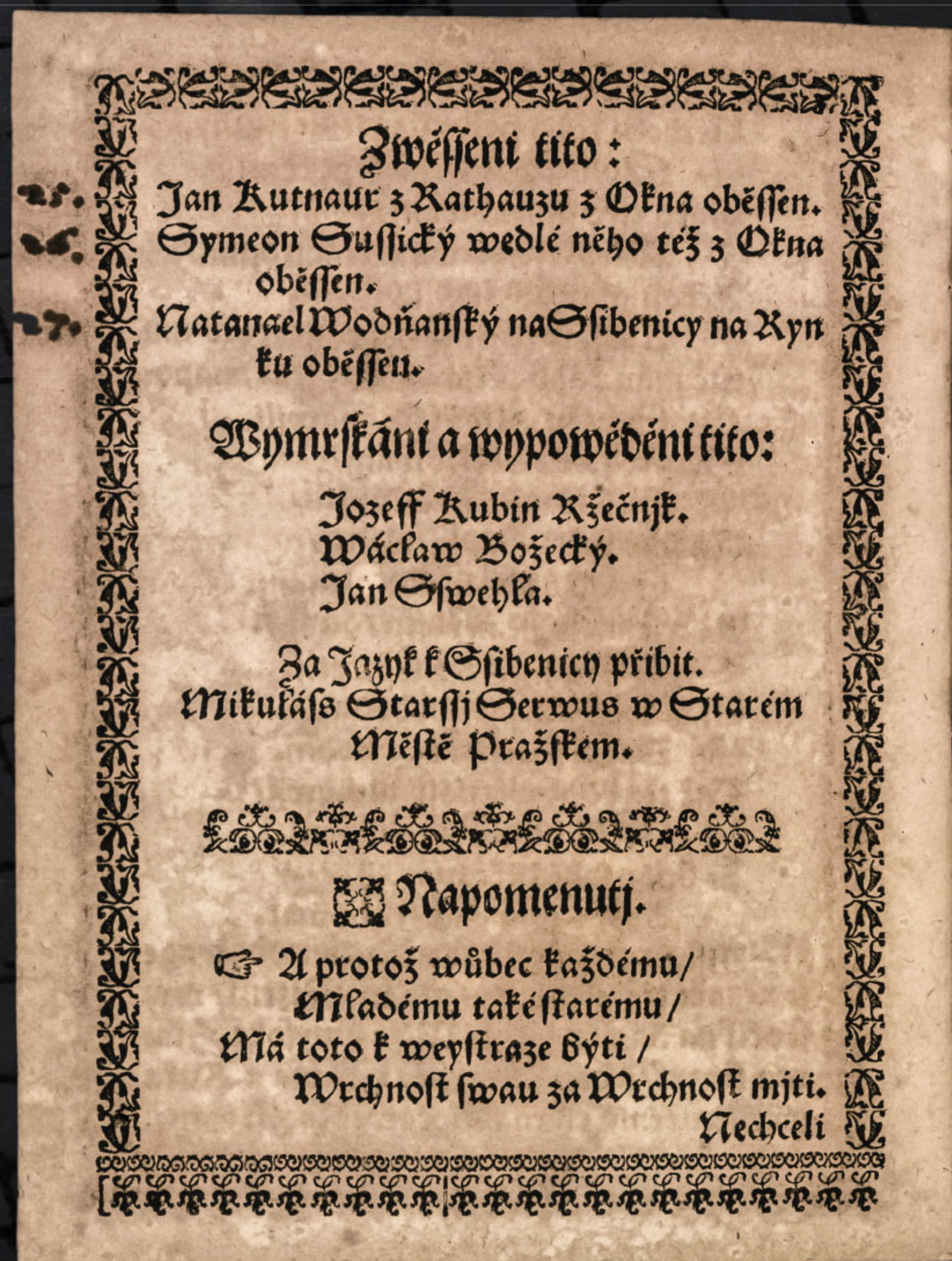
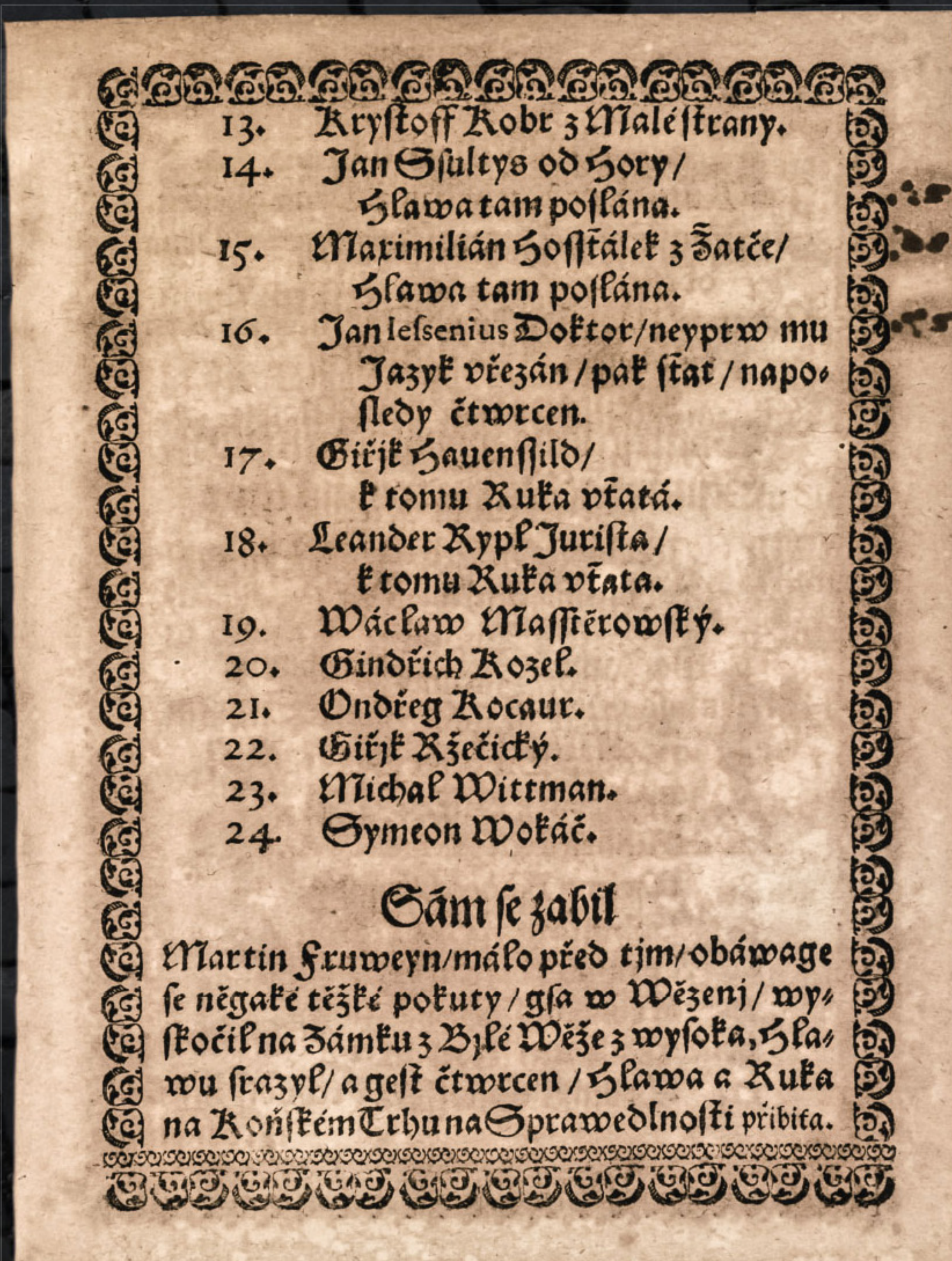
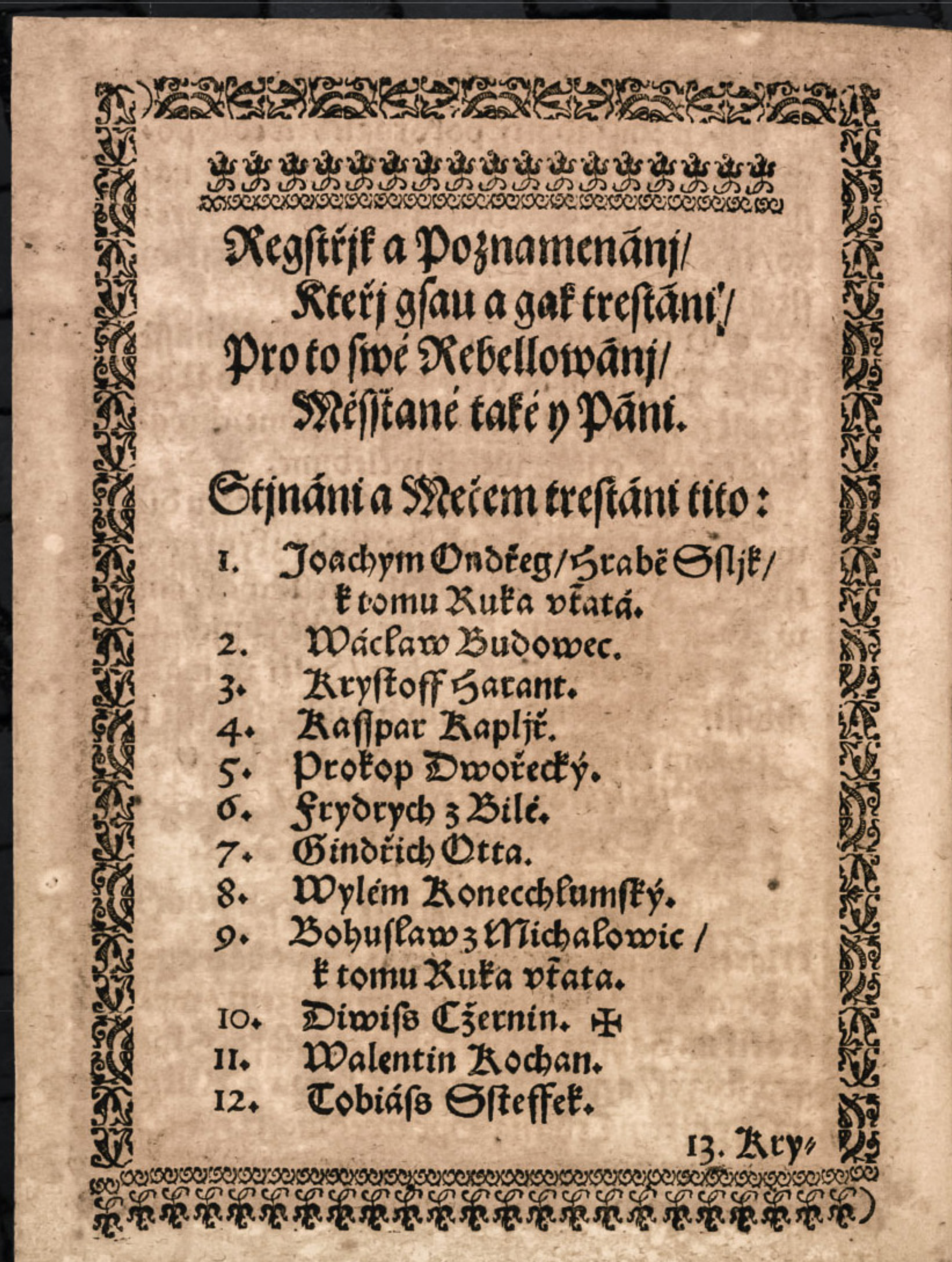
duší svých poddaných, nechával veškerá rozhodnutí na svých rádčích a věnoval se raději zábavě.

Přestože byl v té době již nemocný Matyáš stále ještě vládcem, umožnil Ferdinand II. převzetí moci svými rádci, kteří okamžitě započali s omezováním privilegií šlechty a zaváděním cenzury. Například konvertitovi Janu Oldřichu z Eggenberka, kterému se později přezdívalo „neomezený pán císařovy vůle“, se velmi dařilo (jako hlava tajné rady patřil k těm, kdo po bitvě na Bílé Hoře rozhodoval o osudech pora-

žených českých stavů a aktivně se podílel na rekatolizaci českých zemí).

Svoboda vyznání a práva stavů byly vážně ohroženy. Zboření protestantského kostela bylo poslední kapkou, která vyvolala otevřený odpor českých stavů.

Text © Martina Frouz V.
(s použitím historických textů a odborné literatury)

NA-MÍSTĚ-ZDE-V-DLAŽBĚ-VYZNAČENÉM
STÁLO-POPRAVIŠTĚ, NA-KTERÉM-V-PONDĚLÍ
DNE-21. ČERVNA-L.P. 1621. OD-HODINY-PÁTÉ-AŽ
DO-DEVÁTÉ-RANNÍ-OBĚTOVALO ŽIVOT-SVŮJ
PRO-HÁJENÍ-SVOBODY-KRÁLOVSTVÍ-ČESKÉHO
TĚCHTO-DVACET-SEDM-MUČEDLNÍKŮ:

JÁCHYM ONDŘEJ ŠLIK SVOB. PÁN Z HOLEJŠE.
VÁCLAV ST. BUDOVEC SVOB. PÁN Z BUDOVA.
KRIŠTOF HARANT SVOB. PÁN Z POLŽIC A BEZDRUŽIC.
KAŠPAR KAPLÍŘ RYTÍŘ ZE SULEVIC.
PROKOP DVOŘECKÝ RYTÍŘ Z OLBRAMOVIC.
FRIDRICH RYTÍŘ Z BÍLÉ.
JINDŘICH RYTÍŘ OTTA Z LOSU.
DIVIŠ ČERNÍN RYTÍŘ Z CHUDENIC.
VILÉM ST. RYTÍŘ KONECCHLUMSKÝ Z KONECCHLUMÍ.
BOHUSLAV ST. RYTÍŘ Z MICHALOVIC.
MISTR VALENTIN KOCHAN Z PRACHOVÉ,
RADNÍ NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
TOBIÁŠ ŠTEFEK Z KOLODĚJ,
MĚŠTAN NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
JAN JEŠENSKÝ Z JESENÉHO,
DOKTOR LÉKAŘSTVÍ A REKTOR UNIVERZITY.
KRIŠTOF ST. KOBER Z KOBERSPERKU,
MĚŠTAN MENŠÍHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
JAN ST. ŠULTYS Z FELSDORFU,
PRIMÁTOR KUTNOHORSKÝ.
MAXMILIAN HOŠTÁLEK Z JAVOŘIC,
PRIMÁTOR ŽATECKÝ.
D. LEANDER RYPPEL Z RUPPACHU,
MĚŠTAN STARÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
JIRÍ HAUNŠILD Z FÜRSTENFELDŮ,
DOKTOR PRÁV A MĚŠTAN STARÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
JAN KUTNAUER ZE SONNENŠTEJNA,
RADNÍ STARÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
ŠIMON SUŠICKÝ ZE SONNENŠTEJNA,
RADNÍ STARÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
NATANAEL VODŇANSKÝ Z URAČOVA,
PRIMÁTOR STARÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
VÁCLAV MAŠTEROVSKÝ Z JIZBICE,
MĚŠTAN NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
JINDŘICH KOZEL Z PECLINOVCE,
RADNÍ NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
ONDŘEJ KOCOUR Z VOTINA,
RADNÍ NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
JIRÍ ŘEČICKÝ,
RADNÍ NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
MICHAL WITMAN,
RADNÍ NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.
ŠIMON VOKÁČ Z CHÝŠ A ŠPICBERKU,
RADNÍ NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.

Pamětní deska umístěná na východní stěně Staroměstské radnice.

STAVOVSKÉ POVSTÁNÍ 1618–1620

Boj o svobodu vyznání a práva českých stavů

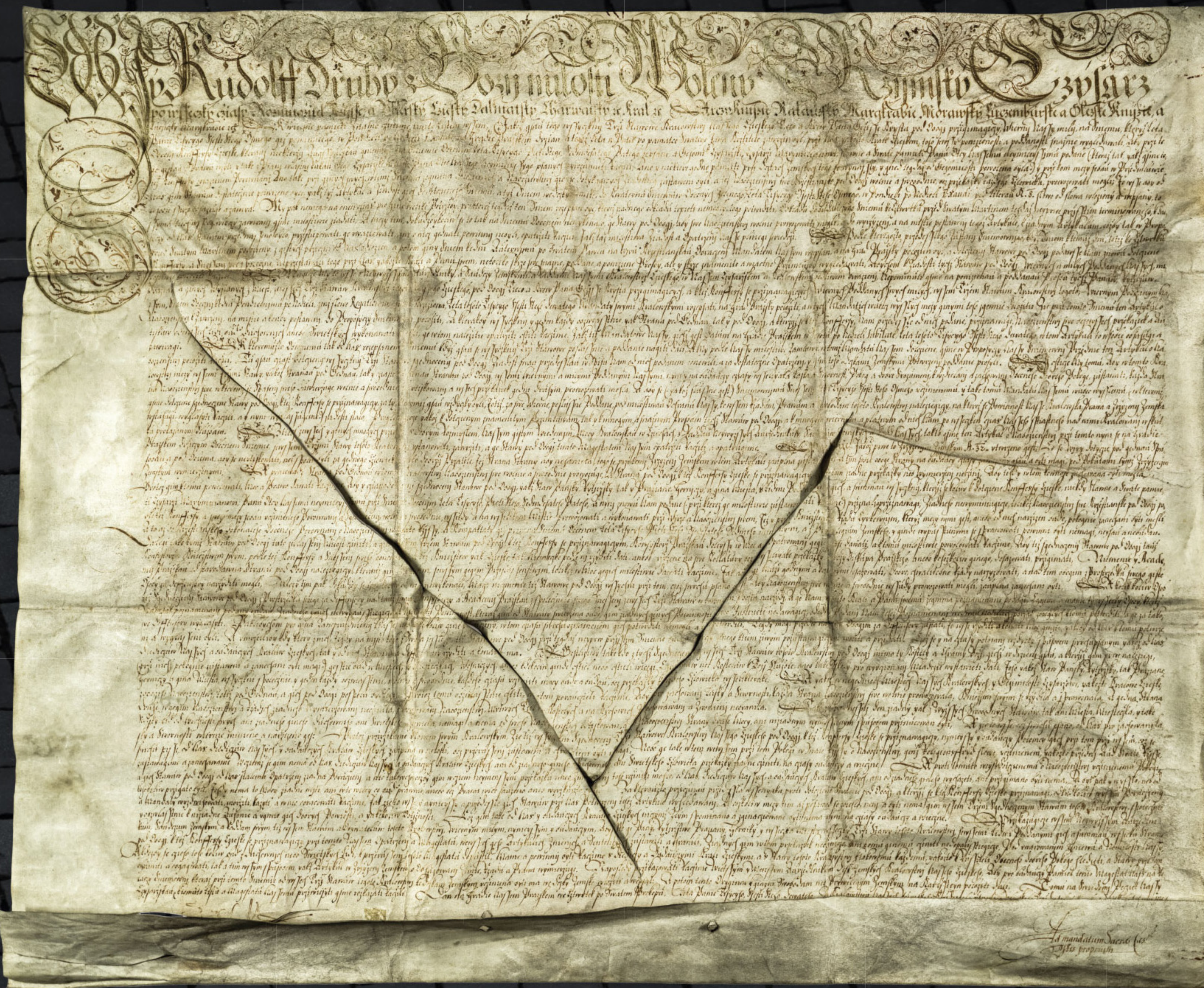
PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

České stavovské povstání bylo zahájeno v květnu 1618 defenestrací tří fanatických a nesnášenlivých katolíků z oken královského místodržitelství na Pražském hradě (všichni tři přežili a později se obohatili na zkonfiskovaných statcích, Slavata a Bořita navíc prosazovali potrestání povstalců nekrutějšími tresty). Den po té byl zvolen třicetiletý sbor direktorů jako prozatímní vláda, sestávající ze zástupců panského, rytířského i městského stavu. Direktorium však nemělo žádnou politickou koncepci a ze všeho nejvíce spoléhalo na vydatnou cizí pomoc. Vzpouora českých stavů proto zdaleka neměla podporu všech a mnozí stavové se spíše přiklíněli k smírnému řešení konfliktu.

V srpnu 1619, po smrti Matyáše, odmítl Generální sněm Koruny české uzнат Ferdinanda II. králem a prohlásil ho za sesazeného. Týden na to zvolil českým králem třiatdvacetiletého Fridricha Falckého, formálního vůdce Protestantské unie a zetě anglického krále. Ačkoliv Fridrich z počátku váhal přijmout českou korunu, projevoval představitelům stavovského povstání otevřené sympatie a přislíbil zprostředkovat finanční i vojenskou pomoc. Při závěrečné bitvě na Bílé Hoře v roce 1620 se stavovské vojsko dokonce nacházelo ve strategicky výhodné pozici, avšak utrpělo drtivou porážku.

Když čeští stavové zavrhlí Ferdinanda, zintenzivnili sice válečné přípravy, avšak podcenili investice do nastávajícího konfliktu a členové direktoria se dokonce obohacovali na zabaveném pokladu Rudolfa II. Protestantská liga a původní spojenci Fridricha se navíc zakleli otevřeného konfliktu i následné hrozby náboženské války s Katolickou ligou poté, co byl Ferdinand II. zvolen římským císařem (jen devět dní po sesazení z českého trůnu) a odmítli poskytnout slíbenou vojenskou podporu.

Zoufalou situaci se snažil mladý, vojensky i politicky nezkušený Fridrich řešit tak, že využil svých soukromých prostředků, čímž v květnu 1620 dostal svou rodnou Falc do platební neschopnosti. Neshody ve velení a malé žoldy nakonec způsobily demoralizaci stavovské

Tzv. Rudolfův majestát, kterým Rudolf II. v roce 1609 zaručuje českým stavům náboženskou svobodu, odevzdává univerzitu a dovoluje zvolit 30 defensorů.
Národní archiv, Archiv České koruny (1158-1935), inv. č.: 2293.

armády. Zato vojsko císaře Ferdinanda, podporované Valdštejnem a španělským zlatem Katolické ligy, bylo početnější, dobře organizované a morálka byla podpořena jak žoldem, tak neochvějnou vírou v boha i vítězství.

Po potlačení českého stavovského povstání následovala drastická a krutá opatření. Platnost Rudolfova Majestátu zrušil císař Ferdinand II. krátce po bitvě jeho rozstřížením a spálením pečeti, a později uzákonil katolické náboženství jako jediné privilegované.

Následoval monstrproces, jehož výsledkem byla veřejná poprava 27 českých pánů. Podle odhadů odešlo pět šestin české šlechty do vy-

nhanství. Jejich majetek byl zkonfiskován a za pakatel rozprodán stoupencům Ferdinanda II. Nastala násilná rekatolizace a germanizace, emigrace nekatolického obyvatelstva včetně kněží, vzdělanců a dalších elit. Třicetiletá válka, hlad, šíření nemocí a moru již jen završily dramatický úbytek obyvatelstva.

Text © Martina Frouz V.
(s použitím historických textů a odborné literatury)

Bitva na Bílé Hoře 8. listopadu 1620 mezi císařským a stavovským vojskem. V pozadí vlevo letohrádek Hvězda v oboře za zdí, pod ním Ruzyně s kostelem. Uprostřed vpravo Řepy s kostelem, pod nimi v popředí Hostivice s kostelem. Vojenské útvary a letohrádek označeny písmeny A - I. Médirt z roku 1622. Archiv hl. m. Prahy, sbírka grafiky, sign.: G 1594. Autor předlohy: Sadeler, Joan. Tech. zpracoval: Sadeler, Raphael ml.

Den po bitvě na Bílé Hoře uprchl Fridrich jen se svou manželkou a dítětem. Protestantská liga byla rozprášena. Fridrichovy nebylo nikdy odpuštěno, že přijal českou korunu, císař jeho rodové državy obsadil a přidělil je i s tituly svému spojenci. Fridrich v exilu ve svých 36 letech podlehl zřejmě morové nákaze.
Archiv hl. m. Prahy, sbírka grafiky, sign.: GP 107. Autor: Werff, Adriaen van der. Tech. zpracoval: Gunst, Pieter van.